

درمان لاپاراسکوپی بیماران با تخمدانهای پلی کیستیک با استفاده از کوتری فورسپس تک قطبی

چکیده

نازایی یکی از مشکلات اجتماعی در جوامع بشری از جمله کشور ما است. یکی از علل قابل درمان نازایی بیماریهای تخمدان از جمله سندرم تخمدانهای پلی کیستیک (PCOS) می باشد که یکی از درمانهای پیشنهاد شده برای این دسته از بیماران و گروهی که به کلومید و گنادوتروپین یائسگی انسانی (HMG) پاسخ نمی دهند استفاده از لاپاراسکوپی و کوتری کردن تخمدانها است. هدف از این تحقیق بررسی کارایی و میزان موفقیت این روش در برطرف نمودن مشکل نازایی در این گونه بیماران در سطح شهرستان جهرم بوده است. این تحقیق یک مطالعه گذشته نگر می باشد که طی آن حدود ۴۰ مورد لاپاراسکوپی همراه با کوتری کردن تخمدانها از تاریخ ۷۸/۱/۱ لغایت ۸۰/۷/۱ مورد بررسی قرار گرفته است. در تمام این ۴۰ مورد، سندرم PCO با سونوگرافی، آزمایشهای هورمونی و تاریخچه اختلالات قاعدگی به اثبات رسیده بود و تمام بیماران به حداکثر دوز کلومید (۲۰۰ میلی گرم در روز) مقاوم بوده، حتی گروهی از آنها به HMG نیز پاسخ نداده بودند. در این مطالعه درصد تخمک گذاری (Ovulatory Rate)، درصد حاملگی (Pregnancy Rate) و درصد از بین رفتن حاملگی (Miscarriage Rate) مورد بررسی قرار گرفت. بررسی تاریخچه قاعدگی و درجه حرارت پایه بدن در بیماران درمان شده نشان داد که ۳۵ نفر از آنها سیکلهای منظم همراه با تخمک گذاری داشتند (۸۷/۵٪) و ۱۷ مورد نیز در طی ۱-۲ سال بعد از عمل حامله شده بودند (۴۲/۵٪) که ۲ مورد منجر به سقط در سه ماهه اول شده بود (۱۱/۷٪). بطور کلی نتایج این تحقیق نشان داد که کوتری کردن تخمدانها یک روش مؤثر جایگزین در بیماران نازا، PCO و مقاوم به کلومید می باشد.

*دکتر زهرا زارعیان I

دکتر پروین زارعیان II

کلیدواژه‌ها: ۱- نازایی ۲- لاپاراسکوپی ۳- سندرم تخمدانهای پلی کیستیک
۴- کوتری کردن تخمدانها

مقدمه

فاکتورهای مردانه (۳۵٪)، فاکتورهای زنانه (۴۰-۴۵٪) و علل ناشناخته (۱۰-۱۵٪) دانست (۱). یکی از شایعترین علل نازایی از میان فاکتورهای زنانه اختلالات تخمک گذاری است که سندرم تخمدانهای پلی کیستیک در رأس این گروه قرار دارد.

باروری به عنوان حالت یا کیفیت توانایی تولید مثل و ناباروری در یک زوج بطور کلی به عنوان عدم توانایی برای حاملگی بعد از یک سال، با وجود مقاربت بدون جلوگیری تعریف می شود نازایی یک بحران اجتماعی است که ۱۰ تا ۱۵٪ زوجهای بین سنین ۱۵ تا ۴۴ سال را در بر می گیرد. علل نازایی را می توان ناشی از

(I) استادیار بیماریهای زنان و زایمان، بیمارستان استاد مطهری، دانشکده پزشکی جهرم، ایران (*مؤلف مسئول).

(II) استادیار گروه فیزیولوژی، دانشکده پزشکی جهرم، ایران.

سندرم PCO اولین بار توسط Stein-Leventhal در سال ۱۹۳۵ شرح داده شد (۲).

این سندرم یکی از شایعترین اختلالات اندوکراین در زنان در سنین باروری می باشد (۳) که شیوع آن ۲۰٪-۲٪ بوده (۴) و علائم آن شامل: الیگومنوره یا آمنوره، هیرسوتیزم، چاقی و نازایی می باشد (۵).

این سندرم در بعضی از افراد به صورت فامیلی نیز انتقال می یابد. درمانهای طبی و جراحی مختلفی برای برطرف کردن این سندرم شرح داده شده است.

درمانهای غیر جراحی (Non-Surgical) شامل، کاهش وزن، استفاده از آنتی آندروژنها، تحریک کننده های تخمک گذاری، تحریک کننده هورمون انسولین و غیره هستند و درمانهای جراحی (Surgical) شامل برداشتن گوه ایی تخمدانها (Wedge Resection)، کوتری کردن تخمدانها با لاپاراسکوپ و استفاده از جریانهای الکتریکی یا لیزر می باشد (۱).

روش بررسی

در این مطالعه ۴۰ بیمار نازا که طی سالهای ۷۸/۱/۱ لغایت ۸۰/۷/۷ به کلینیک استاد مطهری شهرستان جهرم مراجعه کرده بودند، مورد بررسی قرار گرفتند.

نتایج با استفاده از پرونده بیماران و بررسی وضعیت آنها و با مراجعه مستقیم به کلینیک به دست آمده است. در تمام موارد PCO با سونوگرافی (حداقل وجود ۵-۸ فولیکول کمتر از یک سانتیمتر و نسبت قطر تخمدان به رحم بیشتر از یک)، آزمایشهای هورمونی (نسبت LH/FSH بیشتر از ۳/۱) و تاریخچه اختلالات قاعدگی (الیگومنوره) به اثبات رسیده بود و تمام بیماران نیز به کلومید با حداکثر دوز ۲۰۰ میلی گرم در روز برای ۵ روز، جواب نداده بودند.

حتی در بعضی از آنها پاسخ به HMG دیده نشده بود (با دوز ۷۵ تا ۱۵۰ واحد در روز، که از روز دوم سیکل قاعدگی تا ۷ تا ۱۱ سیکل داده می شد) زنانی نیز که با وجود PCO مبتلا به سایر فاکتورهای نازایی بودند از این مطالعه حذف شدند.

در این مطالعه از کوتری کردن تخمدانها استفاده شد. در واقع این روش جایگزین روش Wedge Resection شده بود که در گذشته از آن استفاده می گردید اما امروزه به علت چسبندگی شدید پس از این نوع عمل، از آن استفاده نمی شود.

برای همه بیماران از لاپاراسکوپ با فورسپس کوتری که طول آن ۶ میلیمتر و قطر آن ۳ میلیمتر بود، استفاده شد. دستگاه مورد استفاده جهت کوتری از نوع Unipolar بوده و جریانی با شدت ۱۰۰ وات به مدت ۳ ثانیه به کار برده می شد. برای هر تخمدان ۱۲ تا ۱۸ نقطه کوتری صورت می گرفت و بیماران تا ۲ سال بعد از عمل مورد بررسی قرار می گرفتند.

در نهایت درصد تخمک گذاری (Ovulatory Rate)، درصد حاملگی (Pregnancy Rate) و درصد از بین رفتن حاملگی (Miscarriage Rate) محاسبه گردید.

نتایج

در این مطالعه ۴۰ مورد خانم بین سنین ۲۰ تا ۳۴ سال مورد بررسی و معالجه قرار گرفتند که مدت زمان نازایی آنها بین ۲ تا ۹ سال بوده است.

۹ مورد از این گروه نازایی از نوع ثانویه و ۳۱ مورد نازایی اولیه داشتند. این بیماران به مدت ۲ سال از نظر وضعیت سیکلهای قاعدگی و حاملگی تحت نظر بودند.

بررسی تاریخچه و دمای پایه بدن (BBT) نشان داد که ۳۵ نفر از آنها بلافاصله بعد از عمل دارای سیکلهای

مطالعات AbdelGadir و Adashi ۴۸٪ بوده است (۱۱، ۱۵ و ۱۶).

کاهش میزان حاملگی بعد از عمل لاپاراسکوپی در مطالعه کنونی نسبت به بعضی از مطالعات پیشین می‌تواند به ۲ علت باشد:

۱- چسبندگی بعد از عمل که متأسفانه به علت عدم همکاری بیماران برای لاپاراسکوپی مجدد (2 nd look laparoscope) امکان بررسی این پدیده برای ما وجود نداشت.

۲- وجود مشکلات دیگری در امر باروری زوجها مانند عدم نفوذ اسپرم به داخل تخمک یا عدم لانه‌گزینی تخم که در نتیجه امکان تحقیق و بررسی آنها با امکانات و وسایلی که ما در اختیار داشتیم امکان‌پذیر نبود.

میزان از دست دادن حاملگی (Miscarriage rate) در بیماران PCOS معمولاً بالا است (در حدود ۳۰٪) (۱۷) که این امر ناشی از بالا بودن LH سرم می‌باشد.

کوتری کردن تخمدانها باعث کاهش LH سرم و در نتیجه کاهش شانسس سقط می‌شود که این موضوع در مطالعات مختلف مشاهده شده است (۱۸ و ۱۹).

در این مطالعه نیز میزان از دست دادن حاملگی حدود ۱۱/۷٪ (۲ مورد) بوده است که قابل مقایسه با سایر مطالعات در این زمینه می‌باشد (۱۶ و ۱۹).

طور کلی نتایج این تحقیق نشان داد که کوتری کردن تخمدانها با لاپاراسکوپی یک روش مؤثر جایگزین در بیماران PCOS مقاوم به کلومیید می‌باشد.

منابع

1- Speroff L., Kase RH., Glass NG., Clinical gynecologic endocrinology and infertility, 6 th edition, Baltimore, Lippincott,

منظم همراه با تخمک‌گذاری شده بودند (۸۷/۵٪) و ۱۷ نفر نیز طی ۱ تا ۲ سال بعد از عمل حامله شده بودند (۴۲/۵٪) که ۱۵ مورد در ۱ سال اول (۳۷/۵٪) و ۲ مورد (۵٪) در طی سال دوم بعد از عمل بوده است. همچنین ۲ مورد از حاملگیها منجر به سقط در سه ماهه اول گردیده بود (۱۱/۷٪).

بحث

میزان موفقیت عمل لاپاراسکوپی و کوتری کردن تخمدانها در امر باروری در بیماران نازا بطور متوسط ۵۰٪ تا ۶۰٪ در طی یک تا دو سال بعد از عمل و میزان برگشت تخمک‌گذاری حداکثر ۸۰٪ گزارش شده است (۱).

نتایج این مطالعه در زمینه تخمک‌گذاری خود به خودی بعد از کوتری کردن تخمدانها بسیار رضایت بخش و قابل مقایسه با سایر مطالعاتی است که در این زمینه انجام شده است از جمله این مطالعات، تحقیقات Felemban در سال ۲۰۰۰ با ۷۳/۲٪ (۶)، Casper & Greenblatt در سال ۱۹۸۷ با ۸۳/۷٪ (۷)، Kovacs در سال ۱۹۹۱ با ۹۰٪ (۸) و Campo.S در سال ۱۹۹۸ با ۷۸/۸٪ (۹) می‌باشد.

البته در بعضی از مطالعات نیز درصد موفقیت بسیار کمتر از این میزان و در حدود ۵۳-۴۵٪ بوده است (۱۰ و ۱۱).

نتایج حاملگی بعد از عمل لاپاراسکوپی در این مطالعه کمتر از مطالعات Felemban در سال ۲۰۰۰ با ۶۸٪ (۶) و Gjonacess در سال ۱۹۹۴ با ۶۶٪ (۱۲)، Tulandi در سال ۱۹۹۷ با ۷۰٪ (۱۳)، Weischc در سال ۱۹۹۱ با ۵۹٪ (۱۴) و Campo.S در سال ۱۹۹۸ با ۵۸/۵٪ (۹) و مشابه با مطالعات Campo.S در سال ۱۹۹۳ (۱۱) Adashi در سال ۱۹۸۱ (۱۵) و AbdalGadir در سال ۱۹۹۳ می‌باشد. میزان حاملگی بعد از لاپاراسکوپی در مطالعات Campo.S، ۴۲٪ و در

- 11- Camp S., Felli A., Lamanna MA., Barini A., Garcea N., Endocrine changes and clinical outcome after laparoscopic ovareian resection in women with polycystic ovaries, *Human Reproduction*, 1993, 8: 359-363.
- 12- Gjonncass H., Ovareian electrocautery in the treatment if woman with polycystic ovary syndrome(PCOS), *Acta obstetrica et Gynecologica Scandinavica*, 1994, 73: 407-412.
- 13- Al-Took S., Tulandi T., Surgical management of polycystic ovareian syndrome, *J Soc Obstet, Gynaecul Can*, 1997, 19: 721-9.
- 14- Weise HC., Naether O., Fischer R., Berger-Bispink S., Delfs T., Behandlungsergebnisse mit der oberflachenkuater-isierung polyzystischer ovarian bei sterilitats patientinnen, *Geburtshilfe frauenheilkd*, 1991, 51: 920-4.
- 15- Adashi EY., Rock JA., Guzick D., Wentz AC., Jones GS., Jones JR.HW., Fertility following bilateral ovareian wedge resection: A critical analysis of 90 consecutive cases of the polycystic ovary syndrome, *Fertility and sterility*, 1981, 320-325(ref 15).
- 16- Abdel Gadir A., Khatim MS., Almaser HMI., Mowafi RS., and Shaw RW., Ovareian electrocautery responders vs., nonresponders *Gynecological, endocrinology*, 1993, 7: 4-8.
- 17- Saak M., Bishysk Ridly N., Alexander FM., Michel M., Bonney RC., Recurrent early miscarriage and ovaries. *Br. Med. J* 1998, 297: 1027-8.
- 18- Doneky BW., Adashi EY., Surgically induced ovulation in the polycystic ovary syndrome: Wedge resection revisited in the age of lapparascopy, *Fertil. Steril*, 1995, 63: 439-63.
- 19- Li Tc., Saravels H., Chow MS., Chisabingo R., Cooke ID., Factoral affecting Williams & Wilkins, 1999, PP: 487-522.
- 2- Stein IF., Leventhul ML., Amenorrhea associated with bilateral polycystic ovaries, *American journal of obstetrics and Gynecology*, 1935, 29: 181-91.
- 3- Futterweit W., Polycystic ovary syndrome: Clinical persectives and management, *Obstet Gynecol Surv*, 1999, 54: 402-413.
- 4- Knuchenhauer ES., Koy TJ., Kahsar-Miller Metal. Prevalence of the polycystic ovary syndrome in unselected black and white women of the southeastern united states: a prospective study, *J of Clin Endocrino and Metab*, 1998, 83(9): 3078-82.
- 5- Berek JS., Adashi EY., Hillard PA., Novak's textbool of gynecology, 12 th ed., Baltimore, Williams & Wilkins, 1996, PP: 837-844.
- 6- Felemban A., Lintan S., and Tulandi T., laparoscopic treatment of polycystic ovaries with insulated needle cautery, *Fertility and sterility*, 2000, 73: 266-269.
- 7- Greenblatt E and Casper RF., Endocrine changes after laprascopic ovareian cautery in polycystic ovareian syndrome, *Am. J. Obstet and Gynecol*, 1987, 156: 279-285.
- 8- Kovacs G., Buckler H., Bangah M., Outch K., Burger H., Healy D., Treatment of unovulation due to polycystic ovareian syndrome by laparoscopic ovareian electrocautery, *Br J Obstet Gynecol*, 1991, 98: 30-35.
- 9- Campo S., Ovulatory cycles, Pregnancy outcome and complications after surgicaltreatment of polycystic ovary syndrome, *Obstet and Gynecol, Survey*, 1998, 53(2): 297-30.
- 10- Daneil JF., Miller W., Polycystic ovaries treated by laprascopic laser vaporization, *Fertil. Steril*, 1989, 51: 232.

the outcome of laparoscopic ovarian drilling for polycystic ovarian syndrome in women with unovulatory infertility, Br. J. Obstet. Gynaecol, 1998, 105: 338-44.

